

N:o 9.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 27 februari 1892.
— — — — Andra Kammaren den 27 — — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af väckt förslag om upphäfvande af gällande föreskrifter, att vissa domar eller utslag skola tvefaldt utskrifvas.

(Lagutskottets utlåtande n:o 9.)

Till Konungen.

I sin till innevarande Riksdag afgifna embetsberättelse har justitieombudsmannen omförmält, huru som styrelsen för Sveriges advokatsamfund hos honom gjort en framställning med anledning af det i 10 § af kongl. förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883 förekommande stadgande om skyldighet för svarande eller förklarande i hofrätt eller hos kammarrätten att utlösa dom eller utslag.

Bemälda styrelse hade dervid anfört, att något skäl, hvarför numera särskildt hofrätts domar och utslag skulle tvefaldt utskrifvas samt svarande eller förklarande skulle hafva skyldighet att i hofrätt utlösa dom eller utslag, verkligen icke funnes. Nämnda föreskrifter innebure i de flesta fall en orättvisa mot svarande eller förklarande. Om den

stämpel, hvarmed hofrättens domar och utslag belades, vore att anse såsom en rättegångsavgift, syntes det vara med rätt och billighet för- enadt, att den part, som sökte rättens biträde, skulle i främsta rummet vara skyldig att erlägga hela denna avgift. Nu deremot vore förhål- landet sådant, att kronan i främsta hand af svaranden eller förklaranden, hvilken icke sökt domstolens rättsbiträde, uttoge halfva rättegångs- avgiften, utan afseende derå, att svaranden eller förklaranden ofta kunde utfå ersättning för stämpeln å hofrättens dom eller utslag. Då ändring i ofvannämnda af många parter med fog öfverklagade förhål- lande vore af nöden, torde stadgandet derom, att i hofrätt dom skall tvefaldt utskrifvas, böra upphävas, eller, i fall sådant upphäfvande mot förmodan icke skulle anses lämpligt, sådan ändring vidtagas i förord- ningarna om expeditionslösen och om stämpelavgiften, att det åt sva- rande eller förklarande i hofrätt eller kammarrätten utskrifna doms- exemplar blefve fritt från stämpelpapper, men att deremot det åt kä- randen eller sökanden i nämnda domstolar utskrifna doms- eller utslags- exemplar blefve belagdt med stämpel för såväl kärandens eller klagan- dens som svarandens eller förklarandens exemplar. Styrelsen hade fördenskill hemställt, att justitieombudsmannen måtte vidtaga åtgärder för åstadkommande af lagförändringar i det af styrelsen angifna syfte.

Sedan justitieombudsmannen i anledning af ofvan berörda fram- ställning lemnat en utförlig redogörelse för innebörden och tillkomsten af gällande bestämmelser i ämnet, har justitieombudsmannen anmärkt, huru som svarande- eller förklarandeparten vid underdomstol och hos högsta domstolen icke vore skyldig att utlösa dom eller utslag. Någon olägenhet deraf hade icke försports. Den svarande eller förklarande, som önskade erhålla dessa myndigheters domar eller utslag, egde att derom framställa särskild begäran, och kongl. förordningen angående expeditionslösen innehölle i 16 § bestämmelser, på grund af hvilka sådan part syntes ega att bekomma sitt exemplar af dom eller utslag samtidigt med kärande eller sökande. Den avgift, som härför erlades, utginge i vissa fall med lika belopp som för afskrifter enligt sistnämnda förordning, och avgiften blefve i följd häraf mindre, än om svarande skolat efter samma grunder som kärande utlösa expeditionen.

Skyldigheten att lösa expedition torde egentligen hvila derpå, att den, som anlitat offentlig myndighet om någon åtgärd, borde i viss grad godtgöra deraf föranledda utgifter och besvär. Så vore dock icke förhållandet med svarande eller förklarande. De, som intoge en sådan partställning hos hofrätt eller kammarrätten, hade ej i målet påkallat

någon åtgärd af nämnda myndighet och borde följaktligen ej drabbas af någon afgift.

Det vore möjligt, att nämnda stadganden om utskrift af dom eller utslag i två exemplar och om skyldighet för svarande eller förklarande att lösa det åt honom utfärdade exemplar hade sin grund deri, att det ansetts nödigt för sådan part att erhålla ett exemplar af domen eller utslaget. Om detta varit grunden för berörda stadganden, torde densamma väsentligen förlorat i betydelse, sedan det visat sig, att Sveriges advokatsamfund, hvilket bland sina ledamoter räknade många af landets dugligaste och mest betrodda advokater, funnit, att den obligatoriska utskriften till svarande eller förklarande ej längre vore behöflig. Denna meningsyttring af dem, som oupphörligt stode i beröring med både allmänheten och domstolarna, syntes särskildt beaktansvärd.

Talrika fall funnes, då svarande eller förklarande icke för någon sin rätts utfående eller bevakande hade behof af ifrågavarande expeditioner samt svarande eller förklarande antingen icke förklarats berättigad till ersättning för lösen af dom eller utslag eller ock hade en fattig motpart, som icke kunde fullgöra den honom ålagda skyldighet att ersätta svaranden eller förklaranden. I dessa fall syntes ifrågavarande skyldighet innebära en obillighet.

Äfven om svarande eller förklarande för denna lösen tillerkänts godtgörelse och han kunde af motparten utfå dylik godtgörelse, vore han likväl ganska oförskyladt lätt utsatt för flerahanda obehag och andra utgifter, för hvilka han ej kunde utfå ersättning. När t. ex. en svarande vid underrätt friats från ett käromål och käranden i besvärsväg fullföljde talan hos hofrätt, torde sådant i de flesta fall icke blifva kunnigt för svaranden, derest icke besvären kommuniceras honom. Skedde icke så, inträffade det helt naturligt, att svaranden icke komme att hos hofrätten utlösa sitt exemplar af dess utslag. Lösen uttoges då hos honom genom exekutiv myndighet. För den exekutionskostnad, svaranden härför finge vidkännas, kunde han, ehuru han vunnit i målet och ersättning för utslagslösen jemväl blifvit honom tillerkänd, icke bereda sig godtgörelse af motparten. I dylika händelser komme nämnda domar och utslag dessa parter till handa först långt efter det tiden för öfverklagande af desamma lupit till ända, hvadan, äfven om dom eller utslag gått svarande eller förklarande emot, han icke hade tillfälle att deri söka ändring.

De sålunda framlagda skäl torde ådagalägga, att hittills gällande bestämmelser derom, att vissa domar och utslag ovilkorligen skulle i

två exemplar utskrifvas samt att svarande eller förklarande vore skyldig att lösa det för honom utskrifna exemplar, ej längre borde bibehållas, utan att det i stället finge på sådan part bero, om han ville förskaffa sig något exemplar af domen eller utslaget. I ett särskildt fall syntes det dock vara nödvändigt, att två exemplar af dom eller utslag fortfarande utskrefves, nemligen när åklagare på grund af sin tjänst eller annan å det allmännas vägnar vore förklarande eller svarande. Denne kunde icke anses pliktig att hos hofrätt eller kammarrätten bekosta något ombud för att efterhöra målets utgång. Åt honom borde ett exemplar af domen eller utslaget utskrifvas och genast efter målets afgörande honom tillsändas. Föreskrift härom torde dock ej höra till allmänna lagen, utan i likhet med en del andra bestämmelser rörande expeditioner lämpligen hafva sin plats i förordningen angående expeditionslösen.

Det finge slutligen icke alldeles lemnas ur sigte, att, om ifrågasvarande förändring genomfördes och följaktligen blott ett exemplar af åtskilliga domar och utslag komme att utlösas, sådant för statsverket skulle medföra minskad inkomst af stämpelpapper. Denna minskning, hvilken ej torde vara särdeles afsevärd, borde likväl icke utgöra något hinder mot förändringen. Skulle det anses erforderligt, att något vederlag bereddades statsverket, kunde ju sådant ske derigenom, att, såsom advokatsamfundet ifrågasatt, stämpelafgiften för kärandes eller klagandes exemplar af dom eller utslag förhöjdes.

På grund af hvad sålunda anförts, har justitieombudsmannen hemställt, att Riksdagen måtte för sin del antaga en lag, hvarigenom, med ändring af hvad 24 kap. 7 § rättegångsbalken samt brefvet till samtliga hof- och öfverrätter den 19 augusti 1761 innehölle derom, att vissa domar eller utslag skola tvefaldt till delomännen utskrifvas, förordnades, att något exemplar af sådana domar eller utslag ej vidare finge utskrifvas till svarande eller förklarande utan af denne derom framställd begäran; dock att Eders Kongl. Maj:t skulle ega att förordna, att i mål, der åklagare å tjänstens vägnar eller annan för kronans räkning vore svarande eller förklarande, dom eller utslag fortfarande skulle åt honom utskrifvas.

Det lär, enligt Riksdagens åsigt, icke kunna förnekas, att den skyldighet, som justitieombudsmannens förevarande framställning afsett att få upphäfd, i de flesta fall måste för svarande- eller förklarandepart kännas såsom en temligen både obillig och onödig börda, och, på sätt justitieombudsmannen jemväl anmärkt, torde samma skyldighet icke heller vara betingad af några i egentlig mening processuella hänsyn.

Om sålunda Riksdagen, i likhet med justitieombudsmannen, anser, att ifrågavarande skyldighet bör och utan olägenhet äfven kan bortfalla, har likväl justitieombudsmannens förslag i sin nuvarande form synts Riksdagen icke vara antagligt. Särskildt har Riksdagen funnit mindre lämpligt att, ehuru t. ex. för en å tjenstens vägnar svarande åklagare enahanda behof att få kännedom om utgången af ett mål torde förefinnas, när målet afgjorts i högsta instans, som då hofrätt deri dömt, likväl meddela bestämmelser i fråga allenast om det senare fallet. Härjemte är det enligt Riksdagens uppfattning icke heller fullt lämpligt att i en förordning, som skall upphäfva ett stadgande af allmän lags natur, tillika meddela förklaring om ett förhållande, hvilket — såsom det nu ifrågavarande eller skyldigheten att tillhandahålla expeditioner i tjenstemål, der åklagare är svarandepart, eller annat mål, der ombud för kronan är svarande- eller förklarandepart — helt och hållet utgör föremål för administrativt förfogande.

Vid nu anmärkta förhållanden och då berörda framställning i hvarje fall förutsätter förändring i förordningen om expeditionslösen, om hvilken förändring Eders Kongl. Maj:t ensam eger att föranstalta, samt det framlagda lagförslaget i öfrigt torde tarfva jemkningar, har Riksdagen ansett detsamma lämpligast böra föranleda en skrifvelse i ämnet till Eders Kongl. Maj:t. Riksdagen får följaktligen anhålla, att Eders Kongl. Maj:t ville låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till lag om upphäfvande af den för svarande- eller förklarandepart i hofrätt och kammarrätten stadgade skyldighet att lösa dom eller utslag.

Stockholm den 27 februari 1892.

Med undersätlig vördnad.